

KONTROLLIARUANNE

OSIII-2-1.4/07/14
10.04.2007

Rahvuskooper Estonia majandustegevus

Tallinn
2007

Kokkuvõte

Auditi eesmärgiks oli hinnata Rahvusooper Estonia majandustegevust 2005. aastal ja 2006. a I poolaastal, keskendudes majandustehingute seotusele rahvusooperi tegevuse põhieesmärkidega, tuua välja olulisemad tähelepanekud tehingute seaduslikkuse (sh riigihangete korralduse), finantsjuhtimise, raamatupidamise korralduse ja sisekontrollisüsteemi toimimise kohta.

Riigikontrolli hinnangul vajab Rahvusooper Estonia majandustegevuse korraldus parandamist, kuna sisekontrollisüsteem, mis peaks tagama tehingute seaduslikkuse ning materiaalse väärtuste õige ja usaldusväärse arvestuse, ei toimi piisavalt.

Olulisemad tähelepanekud

- Rahvusooperis on rakendatud sponsorite, toetajate ning koostööpartneritega sõlmitud lepingute kajastamisel kahte erinevat praktikat. Osa lepingute alusel tehtud tehinguid käsitleti teenuste vahetusena ja hea raamatupidamistava kohaselt kajastati ka nende müügitulud saadud kauba või teenuse õiglasel väärtuses. Osa lepingute alusel saadud teenuseid ei olnud aga kajastatud tuludena nende õiglasel väärtuses. Riigikontrolli hinnangul võib eespool kirjeldatud praktika koostöö- ja barterlepingute raamatupidamises kajastamisel kaasa tuua vead finantsaruannetes. Selliselt koostatud aruannete puhul ei nähtu ka, kui suur on tegelik tulude ja kulude maht. Samuti ei ole võimalik saada täielikku ülevaadet, kas sõlmitud koostöölepingud olid rahvusooperile tulusad ning kui suurt tulu saadi erinevatest koostöölepingutest.
- Tegevuskulude arvestuse korraldamisel ei ole mitmel juhul järgitud raamatupidamise seaduse, raamatupidamise hea tava, riigi raamatupidamise üldeeskirja ja rahvusooperi enda raamatupidamise sise-eeskirjaga kehtestatud nõudeid. Nii ei olnud mõnel juhul lähtutud lavastuste kulude arvestamisel raamatupidamise seaduses ettenähtud tulude ja kulude vastavuse printsiibist; sihtfinantseerimise kajastamisel rakendati ka netomeetodit (jäeti kajastamata nii tulud kui ka kulud), kuigi riigi raamatupidamise üldeeskiri näeb ette, et sihtfinantseerimine kajastatakse brutomeetodil.
- Osa Suur-Sõjamäe 44 kinnistul asuvatest hoonetest ja kahte rajatist ei ole rahvusooperi raamatupidamises kajastatud.
- Riigihangete korraldamisel ei ole mitmel juhul järgitud riigihangete seadust. Ühel juhul sõlmiti hankeleping pakkumise kutse dokumentides näidatust erinevatel tingimustel. Ühel juhul oli hange jaotatud osadeks, et vältida riigihanke pakkumismenetluse korraldamist. Kaupade või teenuste ostmiseks ei olnud peetud mitmel juhul läbirääkimisi vähemalt kolme pakkujaga juhtudel, kui nende kaupade või teenuste maksumused jäid alla riigihangete maksumuse piirmäära ning pakkujaid oli palju.
- Eksitud on valuutatehingute kajastamisel, kulude ja tulude periodiseerimisel, põhivara arvestamisel, õppelaenu tagasimaksmisel ning kustutamisel. Sisekontrollisüsteem ei toiminud isikliku sõiduauto kompensatsiooni maksmisel, ehitusmaterjalide arvestusel, müügiarvete järjepideval numereerimisel.
- Rahvusooperi nõukogu kinnitatud põhikirjas on ette nähtud võimalus osaleda äriühingutes, kuigi seadus lubab rahvusooperil oma tegevuse toetamiseks asutada vaid sihtasutuse.

Olulisemad ettepanekud

Rahvusooper Estonia nõukogule

- Otsustada riigihangete seaduse rikkumistes süüdi olevate isikute vastutus ning nõuda peadirektorilt abinõude rakendamist riigihangetealase töö parandamiseks.

- Viia Rahvuskooper Estonia põhikiri vastavusse rahvuskooperi seaduses ettenähtuga.
- Algatada Rahvuskooperi Teeninduse OÜ lõpetamine ja likvideerida see äriseadustikus ettenähtud korras.

Rahvuskooper Estonia peadirektorile

- Tagada edaspidi kõikide koostöö- ja barterlepingutest tulenevate tehingute kajastamine raamatupidamises hea raamatupidamistava kohaselt.
- Inventeerida aasta lõpus üleminevad lavastuste tulud ja kulud ning kajastada need raamatupidamises tulude ja kulude vastavuse printsiibist lähtudes. Parandada raamatupidamises ebaõigetest kannetest tekkinud vead.
- Võtta arvele kõik Suur-Sõjamäe 44 kinnistul asuvad hooned ja rajatised.
- Tugevdada ja täiendada sisekontrollisüsteemi selliselt, et oleks tagatud õigusaktidega kehtestatud nõuete järgimine.

Rahvuskooper Estonia nõukogu esimees teatas, et kontrolliaruande eelnõu arutati nõukogu 04.04.2007. a istungil, kus kinnitati peadirektori esitatud meetmete plaan puuduste kõrvaldamiseks. Esitatud vastuse kohaselt pöörab nõukogu edaspidi suuremat tähelepanu sisekontrollisüsteemi tugevdamisele ja täiustamisele.

Rahvuskooper Estonia peadirektor esitas oma vastuses kontrolliaruande eelnõule täiendavaid selgitusi ning informeeris juba rakendatud abinõudest tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks. Samuti märkis peadirektor, et rahvuskooper arvestab Riigikontrolli seisukohti ja rakendab asjakohaseid meetmeid auditeeritud valdkondades.

Sisukord

SISSEJUHATUS	5
Valdkonna ülevaade.....	5
Auditi iseloomustus	6
1. TEGEVUSTULUD	8
2. TEGEVUSKULUD.....	10
3. VARAD.....	12
4. RIIGIHANKED	14
5. MAJANDUSARVESTUSE KORRALDUS	16
6. RAHVUSOOPERI NÕUKOGU TEGEVUS	19
7. RAHVUSOOPERI TEENINDUSE OÜ MAJANDUSTEGEVUS	20
RAHVUSOOPER ESTONIA NÕUKOGU ESIMEHE JA PEADIREKTORI VASTUSED	22

Sissejuhatus

Auditi eesmärgiks oli hinnata Rahvusoper Estonia majandustegevust 2005. aastal ja 2006. a I poolaastal, keskendudes majandustehingute seotusele rahvusoperi tegevuse põhieesmärkidega, tuua välja olulisemad tähelepanekud tehingute seaduslikkuse (sh riigihangete korralduse), finantsjuhtimise, raamatupidamise korralduse ja sisekontrollisüsteemi toimimise kohta.

Auditi eesmärgiks ei olnud avaldada arvamust rahvusoperi 2005. a majandusaasta raamatupidamise aastaaruande kohta.

Auditeeritud isikud: Rahvusoper Estonia ja tema asutatud Rahvusoperi Teeninduse OÜ.

Auditeeritud ajavahemik: 2005. a ja 2006. a I poolaasta.

Auditirühma liikmed: auditijuht Sale Ajalik, vanemauditiitorid Merike Starovoitov ja Raivo Hurt.

Valdkonna ülevaade

Rahvusoper Estonia (edaspidi rahvusoper) on rahvusoperi seadusega¹ asutatud avalik-õiguslik juriidiline isik, kes tegutseb Eesti põhiseaduse, rahvusoperi seaduse, oma põhikirja² ja teiste õigusaktide alusel. Rahvusoperi eelkäijaks oli teater Estonia.

Rahvusoperi eesmärk on edendada eesti rahvuslikku teatri- ja muusikakultuuri, propageerida ja tutvustada seda Eestis ja välismaal ning teha maailma muusika- ja teatrikultuuri saavutused kättesaadavaks Eestis.

2005. a oli rahvusoperi repertuaaris 14 ooperit, 8 balletti, 4 operetti, 1 draama- ja 4 lastelavastust, sh uuslavastusena 6 ooperit, 1 ballett ja 1 operett. 2005. a toimus kokku 323 üritust, kus osales 109 043 külastajat.

2006. a oli repertuaaris 13 ooperit, 4 operetti, 9 balletti, 2 draama- ja 3 lastelavastust, sh uusi lavastusi oli 4 ooperit, 1 ballett ja 1 draamalavastus. 2006. a toimus kokku 373 üritust, kus osales 140 278 külastajat.

Rahvusoper on Rahvusoperi Teeninduse OÜ asutajaks ja ainuosanikuks.

Rahvusoperi juhtimine

Rahvusoperi kõrgemaks juhtimisorganiks on 11-liikmeline nõukogu.

Nõukogu pädevuses on kinnitada põhikiri, tegevuse põhisuunad ja struktuur, koosseisud, eelarve ja selle täitmise aruanne; vara valdamise, kasutamise ja käsutamise kord; otsustada rahvusoperi seadusega sätestatud ulatuses ja korras rahvusoperi varaga seotud küsimused, kehtestada sisekontrolli tegemise kord jms.

Peadirektor juhib rahvusoperi tegevust ja vastutab rahvusoperi üldise arengu, tegevuse ning vara ja rahaliste vahendite õiguspärase ja otstarbeka kasutamise eest.

Peadirektoriks on alates rahvusoperi asutamisest 01.01.1998. a Paul Himma.

Rahvusoperis töötas 2005. a lõpu seisuga 519 töötajat ning ja 2006.a lõpu seisuga 576 töötajat.

¹ Rahvusoperi seadus vastu võetud Riigikogus 02.12.1997. a.

² Põhikiri on kinnitatud Rahvusoperi nõukogu 04.10.2000. a istungil.

Tegevust iseloomustavad finantsandmed

Rahvusoooper saab raha riigieelarvest eraldisena Kultuuriministeeriumi kaudu, piletimüügist ning põhitegevusega kaasnevast majandustegevusest.

Tabel 1. Bilansi ja tulemiaruaude kirjed (kroonides)

Nimetus	31.12.2004	31.12.2005	31.12.2006*
Käibevara	14 343 453	20 557 801	17 483 275
Materiaalne põhivara	171 942 031	259 738 839	275 442 230
Varad kokku	186 285 484	280 296 640	292 925 505
Lühiajalised kohustused	14 603 010	32 700 424	25 186 956
Pikaajalised kohustused sh	163 419 280	242 069 472	262 216 514
- pikaajalised laenukohustused	55 658 649	96 287 011	104 227 732
- põhivara sihtfinantseerimine	107 760 631	145 782 461	157 988 782
Kohustused kokku	178 022 290	274 769 896	287 403 470
Kapital	5 187 353	5 187 353	5 187 353
Eelmiste perioodide jaotamata kasum	3 757 710	3 075 842	219 298
Aruandeaasta kahjum (-)/ kasum	-681 869	-2 736 451	115 384
Omakapital kokku	8 263 194	5 526 744	5 522 035
Kohustused ja omakapital kokku	186 285 484	280 296 640	292 925 505
Äritulud kokku	100 018 425	108 570 409	132 155 656
Tegevuskulud kokku	-98 233 341	-108 917 832	-128 251 322
Finantstulud ja -kulud kokku	-2 466 953	-2 389 028	-3 788 950
Aruandeaasta puhaskahjum	-681 869	-2 736 451	115 384

Allikas: Rahvusoooperi majandusaasta konsolideeritud aruanded

*31.12.2006. a seisuga on esitatud tabelis esialgsed ja auditeerimata andmed.

Varasemad auditid

Riigikontroll auditeeris rahvusoooperit viimati 2000. aastal. Auditis hinnati riigieelarvest investeringuteks eraldatud raha kasutamise seaduslikkust. Tuvastati riigihangete osadeks jaotamist, riigihangete korraldamata jätmist ning esines puudusi sisemistes regulatsioonides ja arvestustes ning osa investeringuteks eraldatud rahast kasutati töötasudeks ja jooksva remondi eest maksmiseks.

2003. a oktoobris kontrollis rahvusoooperit Riigihangete Amet. Tuvastati riigihangete korraldamata jätmist, samuti riigihangete deklaratsioonide esitamata jätmist ja nende hilinemisega esitamist.

Rahvusoooperi 2004. ja 2005. a raamatupidamise aastaaruannetele on märkusteta hinnangu andnud PriceWaterhouseCoopers AS.

Siseauditi korraldus

Kuni 2005. a lõpuni töötas rahvusoooperis sisekontrolör, 2006. a oli see ametikoht täitmata. 2005. a analüüsis sisekontrolör amortisatsiooni arvestust, kontrollis sihtfinantseerimise kajastamise õigsust, analüüsis eelarveid, ehituse lepinguid ning tegeles piletimüügi korralduse probleemidega.

Auditi iseloomustus

Audit tugines peamiselt algdokumentatsiooni pistelisele kontrollile ja analüütilistele toimingutele ning asjaomaste isikute kirjalikele ja suulistele selgitustele.

Auditi põhiküsimused olid järgmised:

- Kas kõik majandustehingud on dokumenteeritud? Kas arvestusregistrites on näidatud kõikehõlmavalt oma teenuste osutamisest ja muudest allikatest saadaolevaid tulusid?
- Kas kulud on tehtud kinnitatud eelarve piires? Kas tehtud kulutused on seotud asutuse tegevusega ja on põhjendatud ning lähtuvad kavandatud eesmärkidest?
- Kas raamatupidamisarvestuses näidatud varad (nii käibe- kui ka põhivarad) tegelikult eksisteerivad ja kas varad on vajalikud asutuse põhitegevuseks ja eesmärkide saavutamiseks? Kas varadega tehtud tehingud on seaduspärased?
- Kas arvestus vastab raamatupidamiseseaduse, riigi raamatupidamise üldeeskirja ja hea raamatupidamistava nõuetele?
- Kas ja kuidas on korraldanud riigihanked kaupade ja teenuste ostmisel? Kas hankelepingud on sõlmitud riigihanke tingimuste kohaselt? Kas riigihanke korras ostetud kaubad, tööd ja teenused vastavad sõlmitud hankelepingutele?

Riigikontroll sooritas auditi kooskõlas INTOSAI³ auditistandarditega.

Auditi käigus andsid selgitusi rahvuskooperi peadirektor Paul Himma, arendusdirektor Toomas Türnpuu, haldusdirektor Toivo Erilt, pearaamatupidaja Margot Sildam, pearaamatupidaja asetäitja Riina Saluveer, vanemraamatupidaja Ruth Pea, peaõkonomist Küllike Aasa, laoarvestaja Liivi Solovjov, dokumendihaldusteenistuse juhataja Jaana-Helen Luik, avalike suhete ja turundusteenistuse juhataja Ülla Veerg jt.

³ International Organization of Supreme Audit Institution – Kõrgemaite Kontrolliasutuste Rahvusvaheline Organisatsioon, mis tegutseb ÜRO egiidi all.

1. Tegevustulud

Rahvusoper Estonia 2005. a tulu majandustegevusest oli 16 291 558 krooni. Suurema osatähtsusega oli tulu etendustelt 68,9% e 11,2 mln krooni, reklaami müügi tulu 8,7% e 1,4 mln krooni ning üüritulu 6,5% e 1,1 mln krooni.

2006. a esimese poolaasta tulu majandustegevusest oli 14 205 067 krooni.⁴ Suurima osakaaluga oli tulu etendustelt 69,8% e 9,9 mln krooni, reklaami müügi tulu 3,5% e 0,5 mln krooni, ruumide üürimise tulu 7,8% e 1,1 mln krooni ning tulu toitlustamisest 11,9% e 1,7 mln krooni.

Reklaami müügi tulu

Kõikide sponsorite, toetajate ning koostööpartneritega on sõlmitud lepingud ning lepingute kohaselt toetatakse rahvusoperit kas rahaliselt või antakse ja saadakse soodustusi teenuste osutamisel või ostmisel. Rahvusoper reklaamib toetajaid oma trükistel (etenduste kavad, hooaja mängukavad, igakuulised repertuaariplakatid, uuslavastuste plakatid, voldikud jms). Rahvusoper annab toetajatele ja koostööpartneritele tasuta pileteid (esi)etendustele, kontsertidele ning võimaldab kasutada tasuta või soodustingimustel talveaeda, valget või sinist saali.

Auditeerimisel selgus, et sponsorite, toetajate ning koostööpartneritega sõlmitud lepingute kajastamisel rakendati rahvusoperis kahte erinevat praktikat. Osa lepingute alusel tehtud tehinguid käsitleti teenuste vahetusena ja hea raamatupidamistava kohaselt kajastati ka nende müügitulud saadud kauba või teenuse õiglasel väärtuses. **Osa lepingute alusel saadud teenuseid ei olnud aga kajastatud tuludena nende õiglasel väärtuses.** Näiteks⁵:

- Sõlmiti koostööleping Kanal 2 ASiga ning lepingu lisades sätestati poolte kohustused 99. ja 100. hooajal. Rahvusoper kohustus eraldama Kanal 2 ASile ühe lehekülje 4-värvilist reklaampinda uuslavastuste kavades, trükkima Kanal 2 logo teatripiletite taskutel ning sügis- ja kevadhooaja repertuaarivoldikutes, andma äriühingule tasuta kasutada talveaeda või valget saali firma kliendi-ürituse korraldamiseks ühel korral hooaja jooksul, kutsuma kaks äriühingu esindajat rahvusoperi esietendusele või üritustele, võimaldama 99. hooajal 50 tasuta piletit etendustele, trükkima Kanal 2 ASi logo uuslavastuste iluafišsidele, lisama Kanal 2 logo uuslavastuste ajalehe ja ajakirjareklaamidele jms. Kanal 2 kohustus andma rahvusoperile 99. ja 100. hooaja vältel mõlemal hooajal oma etenduste reklaamimiseks 240 sekundit reklaamiaeaga nädalas, millest võimaluse korral pidi 120 sekundit olema *prime-time* ajatsoonis. Ka kohustus Kanal 2 kord kuus edastama 15-minutilise saate rahvusoperi tegevusest, kui rahvusoper tagab saate üleandmise vähemalt ööpäev enne saate edastamise tähtaega. Lepiti kokku, et hooaja vältel osutatavate teenuste maksumuseks on 10 000 krooni. Rahvusoper on hooaja tuludena arvestanud 10 000 krooni.

Riigikontrolli hinnangul moodustas lepingujärgselt saadud reklaamiteenuse maksumus aastas või hooajal oluliselt rohkem kui 10 000 krooni.

- Sõlmiti koostööleping JCDecaux Unicom Eesti OÜga rahvusoperi reklaamimiseks reklaamplakatil ning äriühingu reklaamimiseks hooaja mängu- ja etenduste kavades ja muudes teatri trükistes. Osutatud reklaamiteenuse maksumus on selle äriühingu arvestuste kohaselt üle 300 000 krooni. Rahvusoper ei ole kajastanud oma tuludes vahetustehinguga saadud reklaamiteenust.
- 09.09.2002.a sõlmiti barterleping ASiga Moles (ajalehe Molodjosh Estonii väljaandja), mis sätestas reklaamialase ja kultuurilise koostöö põhimõtted. Rahvusoper kohustus andma äriühingule koostööpartneri staatuse, eksponeerima äriühingu sümbolikat trükistes, võimaldama vabapääsmeid etendustele ning talveaia kasutamist. Moles ASil oli kohustus avaldada ja edastada

⁴ Rahandusministeeriumi saldoandmike infosüsteem

⁵ Näidetena toodu ei hõlma kõike.

Molodjosh Estonii põhilehes ja selle lisades teatri teadaandeid ja infot etenduste kohta. Lepingus sätestati, et pooled omavahel rahalisi arveldusi ei tee ning rahvusooperi raamatupidamine ei ole tehinguid Moles ASiga kajastanud.

Riigikontrolli hinnangul võib eespool kirjeldatud praktika koostöö- ja barterlepingute raamatupidamises kajastamisel kaasa tuua vigade tekkimise finantsaruannetes. Selliselt koostatud aruannetest ei nähtu ka, kui suur on tegelik tulude ja kulude maht. Samuti ei ole võimalik saada täielikku ülevaadet, kas sõlmitud koostöölepingud olid rahvusooperile tulusad ning kui suurt tulu saadi erinevatest koostöölepingutest.

Ettepanek Rahvusooper Estonia peadirektorile

- Tagada edaspidi koostöö- ja barterlepingutest tulenevate kõikide tehingute kajastamine raamatupidamises hea raamatupidamistava kohaselt.

2. Tegevuskulud

Rahvusoperis koostatakse igal aastal uuslavastuste materiaalsete kulude (dekoratsioonid, kostüümid, rekvisiidid, grimm, valgustus jms) detailsed eelarved ning laoarvestuses peetakse väga täpselt arvet materjalide kulu kohta. Samas aga ei koostata uuslavastuste kohta sellist eelarvet, kus oleksid kajastatud kõik kulud, seda koos lavastuses osalevate koosseisuliste artistide, lavastust ja etendust teenindava personali palga-, maksu- ning üldhalduskuludega. Samuti ei arvestata hilisemaid perioodikuluseid lavastuse käigus hoidmiseks. Nii toimides ei ole aga võimalik efektiivselt korraldada rahvusoperi finantsjuhtimist ning hiljem analüüsida tegelikult tehtud kulude vastavust kavandatule. Kuna palgakulu ja teatrimaja majanduskulude arvestust ei peeta kuluobjektide (lavastuste) kaupa, ei anna teatri kuluarvestus lavastuste kaupa informatsiooni nende tegeliku maksumuse kohta.

Auditeerimisel selgus, et tegevuskulude arvestuse korraldamisel ei olnud mitmel juhul järgitud raamatupidamise seaduse, raamatupidamise hea tava, riigi raamatupidamise üldeeskirja ja rahvusoperi enda raamatupidamise sise-eeskirjaga kehtestatud nõudeid.

Lavastuste kulude arvestamisel ei olnud võetud aluseks raamatupidamise seaduses ettenähtud tulude ja kulude vastavuse printsiipi. Tehtud kulud arvestati selles perioodis, kui need tehti, mitte aga siis, kui lavastust etendatakse. Nii näiteks:

- „Gurmaanid 2” esietendus oli 03.03.2006. aastal, lavastuse kuludeks kajastati aga 2005. aastal 137 500 krooni;
- „Don Quijote” esietendus pidi esialgsete kavade kohaselt toimuma 08.06.2006. aastal ning selleks telliti kunstnikult lavakujunduse makett, dekoratsioonide joonised ja kostüümikavandid 80 000 krooni eest. Töö võeti vastuvõtuaktiga vastu detsembris 2005 ning arvestati koheselt ka kuluna, kuid „Don Quijote” esietendub 04.10.2007. a.

Raamatupidamises kajastati 2005. a ja 2006. a inventari ja tarvikute ostmisel nende maksumus esialgu lõpetamata ehituse raamatupidamiskontol. 2005. aasta lõpus kanti aasta jooksul soetatud inventari ja tarvikute maksumus 871 356 krooni lõpetamata ehituse kontolt inventari ja tarvikute kulukontole. Samas oli raamatupidamises tehtud ka kandeid 871 356 krooni ulatuses, millega vähendati inventari ja tarvikute kulu ja sihtfinantseerimise kohustust. 2006. aastal tehti raamatupidamises selliselt kandeid 2,1 mln krooni eest.

Kirjeldatud juhul rakendati rahvusoperi raamatupidamises sihtfinantseerimise kajastamisel netomeetodit (jäeti kajastamata nii tulud kui ka kulud), kuigi riigi raamatupidamise üldeeskirja kohaselt tuleb sihtfinantseerimine kajastada brutomeetodil. Seetõttu leiab Riigikontroll, et rahvusoperi 2005. a raamatupidamise aastaaruande koosseisus olevas kasumiaruandes ei ole kajastatud tegevuskulude sihtfinantseerimine ega ka tegevuskulud nende õiges mahus (mõlemad peaksid olema 871 356 krooni suuremad). 2006. aastal võib nimetatud ebaõige raamatupidamises kajastamine viia 2,1 mln kroonise veani kasumiaruande erinevatel kirjetel.

Mitmete teatri koosseisulistele töötajatele maksti lisaks põhipalgale tasusid lisatöö eest kui füüsilisest isikust ettevõtjatele. Võlaõiguslike lepingute alusel tasustatud tööd olid põhiosas analoogsed nende töödega, mida töötajad täitsid nendega sõlmitud töölepingute alusel. Lisatöö tehti tööandja juhtimise ja kontrolli all. Sisuliselt on tegu sama töösuhte raames täidetavate täiendavate tööülesannetega. Riigikontroll juhib tähelepanu sellele, et kui töölepingu asemel sõlmitakse võlaõiguslik leping, siis väheneb tööandja seisukohalt töötaja võimalik vastutus tööandjale kahju tekitamise eest. Töötaja puhul vähendab töövõtuleping tema sotsiaalseid tagatisi: puudub etteteatamiskohustus lepingu lõpetamisel; hüvitis, kui leping lõpetatakse ebaseaduslikult; peetakse kinni töötasu vms.

Riigikontrolli arvates võiks täiendavate tööülesannete korral maksta oma töötajatele lisatasu, mitte aga sõlmida nendega võlaõiguslikke lepinguid.

Mitmetele äriühingutele maksti nende poolt esitatud arvete alusel, ilma et nendega oleks eelnevalt kirjalik leping sõlmitud. Nii näiteks maksti arvete alusel

- ERP OÜle 08.05.2006. a toimunud kultuurilise teenindamise eest 60 000 krooni;
- Modest OÜle etenduse „Pajatsid” kavandite eest 55 500 krooni;
- Global Music OÜle muusikalise teenuse eest 116 000 krooni.

Riigikontroll leiab, et kirjalike lepingute sõlmimine on tellija huvides vajalik, sest lepinguga määratakse kindlaks olulised tingimused ja hind ning sätestatakse lepinguosaliste kohustused ja õigused. Kuigi võlaõigusseaduse kohaselt võib lepingu sõlmida ka suuliselt, peab Riigikontroll vajalikuks rahvusoperi kui tellija huvide kaitseks teenuste tellimisel sõlmida kirjalikud lepingud.

Ettepanekud Rahvusoper Estonia peadirektorile

- Koostada uuslavastuste kohta eelarved, mis arvestaksid kõiki lavastusega seonduvaid kulusid.
- Inventeerida aasta lõpus üleminevad lavastuste tulud ja kulud ning kajastada need raamatupidamises tulude ja kulude vastavuse printsiibist lähtudes.
- Parandada raamatupidamises ebaõigetest kannetest tekkinud vead.
- Vältida töölepingu alusel töötavate koosseisuliste töötajatega võlaõiguslike lepingute sõlmimist ning vajaduse korral tasustada täiendav töö lisatasuna.
- Sõlmida tööde ja teenuste tellimisel kirjalikud lepingud.

3. Varad

31.12.2005. a seisuga oli rahvusoperil põhivara 192,9 mln krooni soetusmaksumuses ja 163,5 mln krooni jääkmaksumuses. Bilansiväliselt arvestatavat vara oli 24,8 mln krooni väärtuses.

Rahvusoper omab kahte kinnistut: Estonia pst 4 asuval kinnistul on teatrihoone ning Suur-Sõjamäe 44 asub laohoone (rekvisiidid ja kostüümid).

Varade arvestus

Auditeerimise käigus tuvastati, et Suur-Sõjamäe 44 kinnistul asuvad lisaks laohoonele veel kaks rajatist (tuletõrjehoidla ja puurkaev) ja üürniku kasutusse antud hooned, mida ei ole rahvusoperi raamatupidamises nõuetekohaselt põhivarana kajastatud (vt ka „Vara kasutusse andmine”). Arvele võtmata hooned ja rajatised on põhiosas renoveeritud ja kasutusel. Riigikontroll leiab, et nimetatud hooned tuleb arvele võtta rahvusoperi kinnisvarainvesteeringuna (kuna rahvusoper need on antud üürile) ja rajatised rahvusoperi põhivarana.

Auditeerimise käigus ilmnis, et 2005. a aastainventuuride väljatrükkid on tehtud 2006. aasta I kvartalis, samas oli neil nimestikel märgitud, et inventuurid on tehtud 31.12.2005. a seisuga. Inventeerimise nimestikud olid allkirjastanud materiaalselt vastutav isik ja inventeerimiskomisjon, kuid märkimata olid inventeerimise tulemusena saadud tegelikud andmed. Samuti puudusid märked varade seisukorra või kasutuskõlbmatuse kohta. Seetõttu puudub Riigikontrollil kindlus, et 2005. a aastainventuurid tegelikult ka korraldati. Pearaamatupidaja põhjendas inventuuride väljatrükkide tegemise erinevaid kuupäevi varade suure nomenklatuuriga, millest tulenes ka inventuuride korraldamise pikk periood.

Vara kasutusse andmine

Rahvusoperi peadirektor sõlmis 21.09.2000. a lepingu Valga Lejo OÜga Suur-Sõjamäe 44 asuva kinnistu 4531 m² suuruse osa üürile andmiseks tähtajaga 30 aastat ning tasuga 3000 krooni kuus. Seega nähti kinnistu üürihinnaks ette 0,66 krooni ruutmeetri eest kuus. Lepingu kohaselt jäid üürniku kasutusse ühekorruseline amortiseerunud laohoone suurusega 25 x 48,5 m, tänavaäärne ühekorruseline maja (endine valvurimaja), remonti vajav puurkaev-pumbamaja ning amortiseerunud tuletõrjehoidla. Nimetatud hooned ja rajatisi rahvusoperil põhivarana arvel ei olnud.

Lepingu järgi pidi üürnik tellima üürilevõetavale maa-alale ja ehitistele vajaliku projekt-dokumentatsiooni, hankima ehitusloa ja korraldama trasside liitumise; rekonstrueerima kivist laohoone ja valvuri maja; lammutama tuletõrje veehoidla; tegema kogu kinnistul heakorrasuse, ehitama välja teed; hooldama üürilevõetavat territooriumi ja tänavaäärset ala; korraldama kogu kinnistu valvet ning kindlustama üürilevõetavale territooriumile jäävad ehitised.

Kuigi leping näeb ette üürniku poolt suuremahuliste investeeringute tegemist, jäeti lepingus reguleerimata parenduste hüvitamine üürnikule lepingu lõppedes või ennetähtaegsel lõpetamisel. See võib aga rahvusoperile kaasa tuua suuri rahalisi kohustusi (auditeerimise ajaks olid üürnik teinud väidetavalt kulusid üle 20 mln krooni).

17.09.2004. a sõlmis rahvusoper üürnikuga üürilepingu lisa, millega vähendati üürileantud kinnistu pindala 515 m² võrra; lisati säte, mille kohaselt peab üürnik korraldama kogu kinnistu ööpäevaringse valve ning esitama üürileandjale hoone ehitusdokumentatsiooni (sh ehitusloa, kaetud tööde akti, joonised jms). Lepingu lisaga laiendati üürniku õigusi: anti talle õigus iseseisvaks majandustegevuseks ning ruumide allüürile andmiseks. Kui 2000. a sõlmitud lepingus nähti ette, et üürileandja peab üürnikul võimaldama üürileantud vara väljaostmise lepingu kehtivuse lõppemisel, siis lepingu lisa sätestati üürileantud vara väljaostmise võimalus ka lepingu kehtivuse ajal või selle ennetähtaegsel lõpetamisel.

Auditeerimisel selgus, et rahvusoper ei olnud piisavalt jälginud, kuidas üürnik lepingut täidab. Rahvusoperis puudusid üürileantud rekonstrueeritavate hoonete projektdokumentatsioon (olemas oli

ainult arhitektuurne eskiisprojekt), andmed ehitusloa ja trassidega liitumise kohta, samuti andmed üürileantud hoonete kindlustamise kohta. Samuti ei nõudnud rahvusooper üürnikult maamaksu tasumist lepingus ettenähtu kohaselt.

Kohapealsel vaatlusel ja üürnikuga kohtudes selgus, et põhiosas rekonstrueeritud hoone oli juba antud allüürnikele kasutada, kuigi hoonel puudus kasutusluba.

Rahvusooperile halbadel tingimustel sõlmiti 11.08.1993. aastal leping Ooperi Restorani ASiga ruumide üürile andmiseks tootlustamise korraldamiseks. Kohtuvaidlused selle äriühinguga lepingu lõpetamiseks kestsid 10 aastat ning 2005. a maksis rahvusooper Tallinna Ringkonnakohtu 28.06.2005. a määruse kohaselt Ooperi Restorani ASile 3,5 mln krooni lepingu ennetähtaegseks lõpetamiseks. Nimetatud leping oli sõlmitud enne praeguse peadirektori ametisse asumist.

Ettepanekud Rahvusooper Estonia peadirektorile

- Võtta nõuetekohaselt arvele Suur-Sõjamäe 44 kinnistul asuvad kõik hooned ja rajatised.
- Jälgida, et OÜ Valga Lejo täidaks rahvusooperiga sõlmitud üürilepingu kõiki tingimusi nõuetekohaselt, otsustada lepingutingimuste täpsustamine, nõuda sisse saamata jäänud maamaks.

4. Riigihanked

Rahvusoperis kehtiv riigihangete läbiviimise kord kehtestati 04.07.2002. a, oktoobris 2003 moodustati riigihangete läbiviimiseks uus alaline komisjon ning määrati riigihangete eest vastutav isik.

Aastatel 2002–2006 on riigihangete seadust mitmel korral muudetud ja täiendatud, kuid rahvusoper ei ole oma korda muutnud ega viinud vastavusse kehtiva seadusega. Nii ei ole suurendatud riigihangete maksumuse piirmäärasid ega nähta ette riigihanke hea tava järgimist, mille kohaselt, kui teenuste või asjade ostmisel jäävad nende maksumused alla riigihanke piirmäära, tuleb pakkujate paljususe korral pidada läbirääkimisi vähemalt kolme pakkujaga.

Auditeerimisel selgus, et riigihangete korraldamisel ei olnud mitmel juhul järgitud riigihangete seadust.

Ühel juhul sõlmiti hankeleping pakkumise kutse dokumentides näidatust erinevatel tingimustel. Rahvusoper algatas 2005. a märtsis avatud pakkumismenetluse, et leida publikuruumide renoveerija. Riigihankel osales kolm pakkujat. Edukaks pakkumiseks tunnistati ASi Koger & Partnerid pakkumine summas 34 498 007 krooni. Töövõtuleping riigihanke võitjaga sõlmiti 13. mail 2005. a pakkumises esitatud summas.

Lepingu ja selle lisad on allkirjastanud peadirektor, välja arvatud lepingu lisa nr 8, mille allkirjastas rahvusoperi haldusdirektor 12.05.2005. a, s.o päev enne lepingu allkirjastamist. Selle lisaga jäeti renoveerimistöde hulgast välja „meeste sauna ehitus koos trassidega, sinise saali kohal põõningukorruse väljaehitus koos ventilatsioonikambriga, talveaia laoruum ja kaubatõstuk, talveaia uue abiruumi tehnoloogia, keldrikorraldusel talveaia abiruumi tehnoloogia, õuesõidualused vahelaed; sinise saali uus mööbel ja valgustid (selle asemele tuli valge saali renoveeritud mööbel), 1. rõdul valgustajate ja helitehnikute ruumid koos ventilatsiooniga”. Samas aga ei toodud nende tööde maksumusi välja ega vähendatud ka kogu lepingu maksumust. Eeltooduga rikkus haldusdirektor ka peadirektori käskkirjaga kehtestatud nõudeid, mille kohaselt peab riigihanke tulemusel sõlmitud lepingud allkirjastama peadirektor.⁶

Rahvusoperi haldusdirektori kirjaliku selgituse kohaselt koostati nimetatud lepingu lisa selleks, et takistada töövõtulepingu jõustumisel mittevajalike, aga projektis ja riigihanke mahus sisalduvate tööde alustamist, tegemist ja sellele järgnevat akteerimist.

Riigikontroll ei nõustu saadud selgituse ja dokumentide vormistusega ning leiab, et nimetatud juhul on rikutud riigihangete seaduse § 52 lõiget 2, mille kohaselt peavad hankelepingu tingimused vastama pakkumise kutse dokumentides ja edukaks tunnistatud pakkumises esitatud tingimustele.

Auditeerimisel selgus, et lisaks lepingus kokkulepitule maksis rahvusoper peatöövõtjale publikuruumide täiendavate ehitustööd eest 4,6 miljonit krooni. See vormistati väljakuulutamiseta läbirääkimistega pakkumismenetlusena⁷.

Samuti selgus, et publikuruumide renoveerimise riigihange kuulutati välja enne, kui Riigikogu oli andnud loa võtta renoveerimiseks laenu.

Ühel juhul selgus, et hange oli jaotatud osadeks, et vältida riigihanke pakkumismenetluse korraldamist. Rahvusoper sõlmis OÜga Hanken automaattulekustutuse süsteemi projekteerimiseks lepingu maksumusega 241 000 krooni (ilma käibemaksuta). Sama äriühinguga sõlmiti leping ka automaattulekustutussüsteemi ehitamiseks maksumuses 1 948 300 krooni (ilma käibemaksuta). Mõlema lepingu puhul oli tööde tegemise tähtajaks 2005. a veebruar. Lepingud sõlmiti lihtmenetluse korras ilma teistelt võimalikelt pakkujatelt pakkumisi võtmata. Rahvusoperi haldusdirektori selgituse

⁶ Rahvusoperi peadirektori 30.10.2003. a käskkiri nr 1.1-3/89

⁷ Väljakuulutamiseta läbirääkimistega riigihanke viitenumber 024381

kohaselt pidi automaattulekustutuse süsteem olema kasutusvalmis hiljemalt 23.02.2005. a. Süsteemi ehituse keerukusele vaatamata sai süsteem õigeks ajaks valmis, avatud pakkumismenetluse korraldamise korral ei oleks see väidetavalt olnud võimalik.

Riigikontrolli hinnangul tulnuks siiski kirjeldatud juhul korraldada riigihanke pakkumismenetlusega projekteerimise-ehituse peatõvõtu hange, kuna tööde maksumus ületas riigihangete seaduses ettenähtud piirmäära 2 miljonit krooni. Ehitustöö riigihangete seaduse § 2 lg 4 tähenduses on mis tahes viisil tehtav töö, mis on seotud ehitise ehitamisega, sh ehitise või selle osa püstitamise, laiendamise, rekonstrueerimise, restaureerimise, remondi ja lammutamisega, tehnosüsteemide paigaldamise ja muutmisega, või eelnimetatud töö koos sama ehitise projekteerimisega või muu ehitamisega seotud töö, mille tulem vastab ostja poolt kindlaksmääratud nõuetele.

Kaupade või teenuste ostmiseks ei olnud peetud läbirääkimisi vähemalt kolme pakkujaga juhtudel, kui nende kaupade või teenuste maksumused jäid alla riigihangete maksumuse piirmäära ning pakkujaid oli palju. Läbirääkimisi ei peetud 2005. a vähemalt 15 juhul ning 2006. a 6 juhul. Nii näiteks osteti

- 2005. a OÜlt Probeli ventilatsioonitöid maksumuses 695 000 krooni (ilma käibemaksuta);
- 2006. a Karla EO ASilt ehitustöid 3 korral kokku 0,6 mln krooni eest (ilma käibemaksuta).

Ettepanekud

Rahvuskooper Estonia nõukogule

- Otsustada riigihangete seaduse rikkumistes süüdi olevate isikute vastutus ning nõuda peadirektorilt abinõude rakendamist riigihangetealase töö parandamiseks.

Rahvuskooper Estonia peadirektorile

- Viia rahvuskooperis kehtestatud riigihangete kord vastavusse kehtiva õigusaktiga ja tagada riigihangete seaduse täpne täitmine.

5. Majandusarvestuse korraldus

Majandusarvestuse korraldamisel ei ole mitmel juhul järgitud raamatupidamise seaduse, raamatupidamise hea tava, riigi raamatupidamise üldeeskirjaga kehtestatud nõudeid. Eksiti valuutatehingute kajastamisel, kulude ja tulude periodiseerimisel, põhivara arvestamisel ning puhkusereservi arvestamisel.

Valuutatehingute kajastamine

Rahvusoooper sõlmis mitmeid lepinguid välissolistidega/artistidega ning neis nähti ette tasu maksmine valuutas. Esinemistasud välisartistidele maksti välja sularahas teatri kassast: raamatupidaja tõi rahvusoooperi arveldusarvelt kassasse raha (kas siis väljamakstava summa eurosid või muud valuutat), vormistas selle kassas Eesti kroonideks panga kommertskursiga 1 euro=15,699 kr, vormistas sama kommertskursi alusel väljamaksuorderi Eesti kroonides ning palgaarvestaja koostas palgalehe (samuti Eesti kroonides). Tegelikult maksti välisartistidele tasu valuutas ning tehingute tegemisel kasutati ainult panga kommertskurssi, arvestamata ja raamatupidamises kajastamata jäid kõik valuutakursivahed.

Eesti Vabariigi rahaseaduse § 3 kohaselt on Eesti Vabariigis ainus seaduslik maksevahend Eesti kroon ja Eesti Vabariigis asuval juriidilistel ja füüsilistel isikutel ei ole õigust kasutada omavahelistes arveldustes muid maksevahendeid peale Eesti krooni. Ka rahvusoooperi raamatupidamise sise-eeskiri ei näe ette erinevusi välisartistidele tasude arvestusel ja maksmisel.

Riigikontroll on seisukohal, et kõik sularahatehingud peavad toimuma Eesti kroonides ning kõik välisvaluutatehingud peavad olema kajastatud, lähtudes Eesti Panga kursist.

Kulude periodiseerimine

Publikuruumide renoveerimiseks 2005. aastal sõlmitud lepingu järgi pidi ehituse peatöövõtja Koger & Partnerid AS ehitustööde tegemise ajal tasuma osa valve-, kütte-, vee-, kanalisatsiooni-, side- ja elektrienergia tarbimisega seotud kuludest, lähtudes kehtivatest tariifidest ja rahvusoooperi esitatavatest arvetest. Elektrienergia ja vee tarbimise eest esitas rahvusoooper ehitajale arve summas 214 294 krooni alles 01.02.2006. a, kuigi ehitus anti üle juba 2005. a detsembris. Kuna rahvusoooperi raamatupidamises kajutati need kulud 2005. aastal, oleks tulnud esitada ehitajale arve ning kajastada selles osas rahvusoooperi tulud samuti 2005. aastal.

Osa autoriõiguse tasust kajastati selle aasta kuludes, kui autoriõiguse tasu Eesti Autorite Ühingu üle kanti, mitte aga siis, kui teoste avalik esitus toimus. Nii oli 2006. a kuludes kajastatud 31 577 krooni ja 2005. a kuludes 49 073 krooni, mis aga tulnuks kajastada vastavalt 2005. a ja 2004. a kuludes.

Pearaamatupidaja selgituse kohaselt esitab Eesti Autorite Ühing litsentsitasude arved detsembrikuu eest hilinemisega (pärast 15.01) ning seetõttu ei saavat neid õigesti periodiseerida.

Riigikontroll on seisukohal, et raamatupidamise korraldamisel tuleb lähtuda raamatupidamise seaduses sätestatud alusprintsipiidest, sh ka tulude ja kulude vastavuse printsiibist, mille kohaselt tuleb kulusid kajastada samas perioodis, kui kajastatakse nendega seotud tulusid.

Põhivara arvestus ja märgistamine

Auditeerimisel selgus, et mõnel juhul oli põhivara arvele võetud alla raamatupidamise sise-eeskirjas kehtestatud põhivarana arvelevõtmise piirmäär (30 000 krooni). Nii näiteks soetati 2006. a õmblusmasin maksumusega 17 700 krooni, mis võeti arvele põhivarana.

Rahvusoooperi põhivarad ei ole osaliselt märgistatud inventarinumbritega. Seetõttu ei ole tagatud, et põhivara inventeerimisel loetakse kõik varad üle vaid üks kord ning et kokku loetakse kõik varad.

Samuti on võimalik, et teiste isikute kasutuses on rahvusooperi vara, mille kasutamise eest rahvusoperile tulu ei laeku.

Puudusi tehti kindlaks ka õppelaenu tagasimaksmisel ning kustutamisel.

Auditeerimisel selgus, et rahvusoper kustutas 2005. ja 2006. a kokku 53 töötaja poolt võetud õppelaenu. 29 juhul puudus töötaja isiklikus toimikus diplomi koopia, mis tõendanuks õppekava täitmist täies mahus. Ilma nõutavate dokumentideta⁸ kustutati auditeeritud perioodil õppelaenu kokku 180 432 krooni ulatuses, millele lisandusid erisoodustuse tulumaks 55 952 krooni ning sotsiaalmaks 78 007 krooni. Auditeerimise ajal esitasid 27 töötajat oma õpingute lõpetamist tõendava dokumendi, kuid kahel töötajal ei olnud seda esitada, sest nad olid eksmatrikuleeritud koolist nõrga õppeedukuse või nominaalse õppeaja lõppemise tõttu. Seega kustutati õppelaenu alusetult 13 551 krooni ulatuses, millele lisanduvad erisoodustuse maksud 10 077 krooni.

Riigikontroll on seisukohal, et alusetult kustutatud õppelaen koos maksudega summas 23 628 krooni tuleb süüdlaselt sisse nõuda.

Rahvusooperi sisekontrollisüsteemis on mitmeid vajakajäämisi, osa kontrolle on puudulikud või ei toimi piisavalt. Nii ei toiminud sisekontrollisüsteem isikliku sõiduauto kompensatsiooni maksmisel, ehitusmaterjalide arvestusel, müügiarvete järjepideval numereerimisel.

Isikliku sõiduauto kasutamise kompensatsioon

Peadirektori käskkirjaga olid määratud töötajad, kes saavad isikliku sõiduauto kasutamise kompensatsiooni seoses tööülesannete täitmisega. Töötajad olid esitanud avalduse isikliku sõiduauto kasutamise hüvitise saamiseks alles 2006. a augustis ning avaldusele oli lisatud auto tehnilise passi koopia. Autode tehniliste passide koopiatest selgus, et kolmele hüvitust saanud töötajale olid autode tehnilised passid välja antud hiljem, kui neile isikliku sõiduauto kasutamise hüvitist maksuma hakati. Nii näiteks oli tehnilisele direktorile kuuluva auto tehniline pass väljastatud 16.08.2006. a, isikliku sõiduauto kasutamise hüvitist oli ta saanud igakuuliselt alates 01.02.2006. a; tehnilise direktori assistendi auto tehniline pass oli väljastatud 29.04.2006. a, kuid isikliku sõiduauto kasutamise hüvitist oli ta saanud alates 01.02.2006. a; dokumendihaldusteenistuse juhataja auto tehniline pass oli väljastatud 04.04.2006. a, kuid hüvitist oli ta saanud alates 01.01.2005. a.

Raamatupidamises puudusid 2005. aasta kohta isikliku sõiduauto kasutamise hüvitise maksmise aluseks olevad dokumendid (autode tehniliste passide koopiad). Selgituse kohaselt olevad need dokumendid hävitatud.

Materjalide ost ja kuldesse kandmine

Rahvusooperi raamatupidamise sise-eeskirjas on sätestatud, et materjalide arvestus toimub laoarvestuse kaudu. Auditeerimisel tuvastati, et 2005. a osteti mitmesuguseid ehitusmaterjale 200 803 krooni ja 2006. a I poolaastal 56 102 krooni eest, mis kanti lõpetamata ehituse maksumusse ning hiljem suurendati põhivara/hoone maksumust. Seega ei toiminud sisekontrollisüsteem ehitusmaterjalide kajastamise osas nõuetekohaselt. Peاراamatupidaja selgituse järgi peetakse lao kaudu lavastusmaterjalide arvestust, muud materjalid kantakse nende soetamisel koheselt kuldesse.

Riigikontroll leiab, et raamatupidamise sise-eeskirjas ettenähtud korda tuleb sel juhul täpsustada.

Müügiarvete numereerimine

2005. ja 2006. a müügiarvete auditeerimisel tuvastati, et nende numereerimine ei olnud alati järjepidev: ühe ja sama numbriga arveid väljastati mitmele kliendile. Nii näiteks väljastati 05.05.2006. a arve nr 265 teatripiletite eest Viimsi Tervisele ning 08.05.2006. a sama numbriga arve

⁸ Vabariigi Valitsuse 25.08.2004. a määrus nr 284

Pohjolan Matkatoimistole; 29.03.2006. a esitati arve nr 175 teatripiletite eest Oru Vallavalitsusele ning sama numbriga arve 26.04.2006. a Eesti Riiklikule Nukuteatrile.

Riigikontrollile antud selgituse kohaselt täiendati auditi ajal raamatupidamisprogrammi ning müügiarvete numereerimine on alates 2006. a teisest poolest järjepidev.

Hinnakirjadest kinnipidamine

Rahvusoper tegeleb ka kostüümilaenutusega ning peadirektori käskkirjaga on kinnitatud kostüümide laenutuse hinnakiri. Auditeerimisel tuvastati, et mitmel juhul oli kostüüme laenutatud hinnakirjast soodsamatel tingimustel. Näiteks esitati 08.02.2005. a arve Rudolf Ronimois Film OÜle summas 1600 krooni (koos käibemaksuga) kostüümide laenutamise eest ajavahemikus 11.02–15.04.2005. a. Kostüümide laenusperioodi pikkuseks oli seega 64 päeva. Kinnitatud hinnakirja kohaselt maksis kolmepäevane kostüümi laenutamine koos käibemaksuga 150 krooni ning iga järgmise päeva maksumus oli kostüümidel 30 krooni ning üksikesemetel 25 krooni. Seega tulnuks äriühingule esitada arve kostüümide kasutamise eest 19 825 krooni võrra suuremana.

Riigikontroll leiab, et kuna peadirektori kehtestatud hinnakirjas ei ole ette nähtud soodustuste andmise tingimusi ja ulatust, siis puudus ettenähtust erinevate hindade rakendamiseks alus.

Ettepanekud Rahvusoper Estonia peadirektorile

- Tagada kõigi sularahatehingute tegemine Eesti kroonides, kaaluda sularahas tehtavate väljamaksete vähendamist.
- Tugevdada ja täiendada sisekontrollisüsteemi selliselt, et oleks tagatud õigusaktidega kehtestatud nõuete järgimine.
- Nõuda süüdi olnud isikult sisse alusetult kustutatud õppelaenu summa koos maksudega.

6. Rahvusooperi nõukogu tegevus

Nõukogu kinnitas 04.10.2000. a rahvusooperi põhikirja. Põhikirjas on sätestatud, et rahvusooperil on õigus asutada äriühinguid, mis on seotud teatri põhitegevusega kaasneva majandustegevusega, ja olla neis osanik või aktsionär. Sätestatud on ka, et äriühingute asutamise, osaluse omandamise või lõppemise teistes äriühingutes otsustab nõukogu peadirektori ettepanekul. Samas võib rahvusooperi seaduse § 15 lg 6 kohaselt rahvusooper oma tegevuse toetamiseks asutada sihtasutuse. Seadus ei näe ette võimalust rahvusooperil asutada äriühinguid või omada nende aktsiaid või osasid.

Rahvusooperi seaduse kohaselt kinnitab nõukogu rahvusooperi tegevuse põhisuunad ja teeb nende täitmise üle järelevalvet. Nõukogu oli kinnitanud rahvusooperi arengukava aastateks 2001–2006. 2007. aastast alanud järgmiseks perioodiks arengukava kinnitatud ei ole.

Rahvusooperi seaduse järgi määrab nõukogu kindlaks rahvusooperi tegevuse üle sisekontrolli tegemise korra. Kuni 2005. a lõpuni töötas rahvusooperis sisekontrolör, kuid tema tööplaane ega kontrollimiste tulemusi ei olnud nõukogus arutatud. 2006. a oli see ametikoht täitmata.

Ettepanekud Rahvusooper Estonia nõukogule

- Viia rahvusooperi põhikiri vastavusse rahvusooperi seaduses ettenähtuga.
- Tagada rahvusooperi arengukava väljatöötamine ja kinnitamine.
- Kehtestada sisekontrolli tegemise kord, nähes selles ette ka sisekontrolöri tööplaani ja tegevuse tulemuste esitamise rahvusooperi nõukogule.

7. Rahvusoperi Teeninduse OÜ majandustegevus

Rahvusoperi nõukogu võttis 13.10.1998. a vastu otsuse, millega anti nõusolek moodustada osäühing, mis korraldaks teatri põhitegevusega kaasnevat majandustegevust. Oma otsuses tugines nõukogu rahvusoperi seaduse § 16 lõikele 2, mille kohaselt on rahvusoperil õigus korraldada oma põhitegevusega kaasnevat majandustegevust, millest saadud tulu läheb rahvusoperi eelarvesse.

Riigikontroll on seisukohal, et rahvusoperi nõukogul puudus seaduslik alus äriühingu moodustamise otsustamiseks, sest seadus nägi ette ainult sihtasutuse loomise võimaluse. Eeltoodud viide rahvusoperi seadusele ei ole asjakohane, kuna äriühingu eesmärgiks on kasumi saamine ning äriühingu kasum, st tulu ei saa minna rahvusoperi eelarvesse, vaid jääb äriühingule.

Rahvusoperi Teeninduse OÜ põhikiri kinnitati 01.12.1998. a. Põhikirja järgi on osäühingu tegevusaladeks kaubandus- ja vahendustegevus, toitlustamine ja sellega seonduv tegevus rahvusoperi ruumides, alkoholi ja tubakatoodete müük, tasulise parkimise korraldamine rahvusoperi kinnistul, helisalvestusteenuste ja muude audiovisuaalsete teenuste osutamine, rahvusoperile kuuluvate ruumide rentimine, kostüümide laenutamine ning muu majandustegevus. Osakapitali suuruseks oli 40 000 krooni.

Rahvusoperi Teeninduse OÜ juhatuse liikmeks oli ajavahemikus 30.12.1998 kuni 24.08.2005 rahvusoperi peadirektor Paul Himma ning 24.08.2005. a alates rahvusoperi arendusdirektor Toomas Tümpuu.

Osäühingu 2005. a müügitulu oli 2,0 mln krooni ning majandustegevuse tulemiks kujunes kahjum 392 618 krooni, mis kaeti eelmiste perioodide jaotamata kasumiga.

OÜ tegevustulude ja -kulude arvestuse korraldamisel ei olnud äriühingus mitmel juhul järgitud raamatupidamise seaduse, raamatupidamistoimkonna juhendite ning äriühingu enda raamatupidamise sise-eeskirjaga kehtestatud nõudeid. Samuti esines puudusi sisekontrolli toimimises. Nii näiteks arvestati kuni 2005. a lõpuni parkimistasusid kassapõhiselt, kõiki raamatupidamise algdokumente ning kassaväljamaksuordereid ei olnud äriühingu juht allkirjastanud, esines eksimusi kulude ja tulude periodiseerimises.

22.03.2006. a otsustas rahvusoperi nõukogu peatada Rahvusoperi Teeninduse OÜ tegevus alates 2006. aasta 1. aprillist.

03.04.2006. a kinnitas peadirektor äriühingu ja rahvusoperi vahelise ühinemise akti (seisuga 01.04.2006). Akti järgi moodustati neljaliikmeline komisjon ning võeti üle osäühingu varad ja kohustused. Üle võeti sularaha kassa saldo, arvelduskrediit, avansina kassadesse antud sularaha (vahetusraha), nõuded ostjatele, võlgnevused hankijatele, laovarud, puhkusetasude kohustus ja väljamaksmata palk, maksmata maksud ning põhivara. Võeti üle ka osäühingu tulemsummas 87 812 krooni. Komisjon oli inventeerinud kõik aktis kajastatud varad ning need ühtisid raamatupidamisandmetega.

Pankadest saadud kinnituskirjadest selgus, et 30.06.2006. a seisuga oli osäühing võtnud Hansapanga ASist arvelduskrediiti 454 124 krooni. Selle seisuga ei olnud osäühingu raamatupidamises Hansapangast võetud arvelduskrediiti kajastatud. Panga kinnituskirjas näidatud arvelduskrediidi summa oli 88 892 krooni võrra suurem, kui osäühingu raamatupidamises oli 01.04.2006. a seisuga kajastatud. Seega oli pärast rahvusoperiga nn ühinemise akti kinnitamist tehtud osäühingus veel tehinguid, mis suurendasid arvelduskrediidi summat, kuid neid tehinguid ei ole osäühingu raamatupidamises kajastatud. Samuti selgus, et kuni 2006. a lõpuni laekusid osäühingu pangaarvele mitmesugused rahad. Neid pangatehinguid ei kajastatud osäühingu raamatupidamises, vaid muude reservekonto kaudu rahvusoperi raamatupidamises.

Riigikontroll leiab, et kuna Rahvusoperi Teeninduse Osäühing on äriregistrisse kantud äriühing, siis kehtivad tema tegevuse lõpetamiseks, ümberkujundamiseks ning ühinemiseks äriseadustiku nõuded.

Äriühingud võivad ühineda ja jaguneda ning äriühingu võib teist liiki äriühinguks ümber kujundada ainult seaduses sätestatud juhtudel ja korras. Äriühingut saab lõpetada kas omanike otsusel või kohtuotsusega ning teistel seaduses või põhikirjas ettenähtud alustel.

Ka Rahvusoper Teeninduse OÜ põhikirja järgi peaks toimuma ühingu lõpetamine, ühinemine, jagunemine ja ümberkujundamine seaduses ettenähtud korras.

Kuna rahvusoper on avalik-õiguslik juriidiline isik, ei saa äriühingut (osatühingut) temaga ühendada. Äriseadustiku⁹ kohaselt saavad omavahel ühineda ainult äriregistrisse kantud äriühingud.

Ettepanek Rahvusoper Estonia nõukogule

- Algatada Rahvusoperi Teeninduse OÜ lõpetamine ja likvideerida see äriseadustikus ettenähtud korras.

/Allkirjastatud digitaalselt/

Jüri Kõrge
III auditiosakonna peakontrolör

⁹ 01.09.1995. a äriseadustik, § 509 lg 1

Rahvusooper Estonia nõukogu esimehe ja peadirektori vastused

Hr Jüri Kõrge
Peakontrolör
Riigikontroll
Narva mnt 11a
15013 Tallinn

Teie: 14.03.2007 nr OSIII-2-.1/07437
Meie: 05.04.2007 nr 1.1-10/196

Rahvusooper „Estonia” nõukogu arvamus
kontrollaruande eelnõu kohta

Rahvusooperi „Estonia” nõukogu on tutvunud esitatud kontrollaruande eelnõuga nr OSIII-2-1.2/07/8 „Rahvusooper „Estonia” majandustegevus”. Oma istungil 04.aprillil 2007.a. kuulas nõukogu peadirektor Paul Himma selgitusi kontrollaruandes esitatu kohta ja kinnitas peadirektori esitatud meetmete plaani puuduste kõrvaldamiseks. Samuti otsustas nõukogu jätta peadirektori pädevusse vastavate eksimuste eest vastutavate töötajate küsimuse lahendamise.

Kontrollaruandes on tähelepanu juhitud sisekontrolli süsteemi puudulikkusele, millest johtuvalt pöörab nõukogu suuremat tähelepanu sisekontrollisüsteemi tugevdamisele ja täiustamisele.

Lugupidamisega

Eri Klas
Nõukogu esimees

Hr Jüri Kõrge
Peakontrolör
Riigikontroll
Narva mnt 11a
15013 Tallinn

Teie: 14.03.2007 nr OSIII-2-1.2/07/8

Meie: 05.04.2007 nr 1.1-10/

**Rahvusoper „Estonia” arvamus
kontrolliaruande nr OSIII-2-1.2/07/8 eelnõu kohta**

Rahvusoper „Estonia” seadusliku esindajana tänan Riigikontrolli põhjaliku analüüsi ja konstruktiivse töö eest Rahvusoperi majandustegevuse auditi läbiviimisel.

Rahvusoper „Estonia” on tutvunud esitatud kontrollaruandega ja esitab käesolevaga omapoolsed selgitused ja kommentaarid kontrollaruande kohta. Oma vastuses esitame ka Rahvusoper „Estonia” audiitorfirma AS PricewaterhouseCoopers poolt esitatud seisukohad. Samas esitame ka omapoolse tegevuskava Riigikontrolli poolt väljatoodud puuduste kõrvaldamiseks.

Alljärgnevad selgitused ja kommentaarid auditi aruandele on toodud kontrolliaruande eelnõu peatükkide kaupa.

Lugupidamisega

Paul Himma
Peadirektor

Toomas Tüرنpuu, arendusdirektor, tel. 683 1223

Margot Sildam, pearaamatupidaja, tel. 683 1308

Jaana-Helen Luik, dokumendihaldusteenistuse juhataja tel. 683 1276

Sissejuhatus

Riigikontroll auditeeris Rahvusoperit "Estonia" ajavahemikus 01.06.2006 kuni 01.03.2007 teostades mahuka ja põhjaliku töö Rahvusoperit "Estonia" majandustegevuse auditeerimisel.

Audit tugines peamiselt algdokumentatsiooni pistelisele kontrollile ja analüütilistele toimingutele ning asjaomaste isikute kirjalikele ja suulistele selgitustele.

Auditi põhiküsimused olid järgmised:

- Kas kõik majandustehingud on dokumenteeritud? Kas arvestusregistrites on näidatud kõikehõlmavalt oma teenuste osutamisest ja muudest allikatest saadaolevaid tulusid?
- Kas kulud on tehtud kinnitatud eelarve piires? Kas tehtud kulutused on seotud asutuse tegevusega ja on põhjendatud ning lähtuvad kavandatud eesmärkidest?
- Kas raamatupidamisarvestuses näidatud varad (nii käibe- kui ka põhivarad) tegelikult eksisteerivad ja kas varad on vajalikud asutuse põhitegevuseks ja eesmärkide saavutamiseks? Kas varadega tehtud tehingud on seaduspärased?
- Kas arvestus vastab raamatupidamiseseaduse, riigi raamatupidamise üldeeskirja ja hea raamatupidamistava nõuetele?
- Kas ja kuidas on korraldanud riigihanked kaupade ja teenuste ostmisel? Kas hankelepingud on sõlmitud riigihanke tingimuste kohaselt? Kas riigihanke korras ostetud kaubad, tööd ja teenused vastavad sõlmitud hankelepingutele?

Rahvusoperil on heameel märkida, et teostatud töö tulemusena on juhitud tähelepanu olulistele kitsakohtadele Rahvusoperi majandustegevuse korralduses, mida parandada ja toodud välja kohad, kus oleks vajalik majandusarvestuse süsteemi täiustada.

1. Tegevustulud

Auditeerimisel selgus, et sponsorite, toetajate ning koostööpartneritega sõlmitud lepingute kajastamisel rakendati rahvusoperis kahte erinevat praktikat. Osa lepingute alusel tehtud tehinguid käsitleti teenuste vahetusena ja hea raamatupidamistava kohaselt kajastati ka nende müügitulud saadud kauba või teenuse õiglases väärtuses. Osa lepingute alusel saadud teenuseid ei olnud aga kajastatud tuludena nende õiglases väärtuses.

Riigikontrolli hinnangul võib eespool kirjeldatud praktika koostöö- ja barterlepingute raamatupidamises kajastamisel kaasa tuua vigade tekkimise finantsaruannetes. Selliselt koostatud aruannetest ei nähtu ka, kui suur on tegelik tulude ja kulude maht. Samuti ei ole võimalik saada täielikku ülevaadet, kas sõlmitud koostöölepingud olid rahvusoperile tulusad ning kui suurt tulu saadi erinevatest koostöölepingutest.

Rahvusoperi audiitori seisukoht antud küsimuses on, et tegemist on väga õige tähelepanekuga - koostöö- ja barterlepingutest tulenevad tehingud tuleb kajastada hea raamatupidamistava kohaselt. Seetõttu tuleb edaspidi analoogsete lepingute puhul, millistes käsitletakse kaupade või teenuste vahetamist, jälgida, et lepingu järgi selline vahetus saaks käsitletud kauba või teenuse

müügina. Tulu hindamise aluseks oleks sellisel juhul saadava kauba või teenuse õiglane väärtus, millele liidetakse juurde saadud rahasummad. Tulenevalt koostatud lepingutest on seni, sõlmitud lepingute osas kauba või teenuse müügitulu õiglase väärtuse hindamine komplitseeritud, sest vahetatakse väga mitmeid väga erinevaid kaupu ja teenuseid, milliste õiglased väärtused ei ole sageli usaldusväärselt hinnatavad. Vastav täpsustus kuidas eelpoolkirjeldatud lepinguid kajastada raamatupidamisarvestuses on plaanis sisse viia ka Rahvuskooper "Estonia" raamatupidamise siseeskirja (tulenevalt sätestatud reeglitest RTJ-s 10 - "Tulu kajastamine").

Rahvuskooper püüab edaspidi arvestada Riigikontrolli seisukohaga, kuid arvab, et sponsorlepingute sõlmimine on sponsorsuhtes osalevate poolte kahepoolne vabatahtlik toiming ning lähtuma peab osapoolte poolt kokkulepitud summadest. Arvestada tuleb ka asjaolu, et sponsor ja koostöösuhete puhul on lisaks rahalisele väärtusele ka muid olulisi aspekte, mida pooltevaheline koostöö või sponsorsuhe endaga kaasa toob ja mida ei ole võimalik rahaliselt hinnata näiteks imagoloogiline ja avalikkusele uudiskünnise ületamise aspekt, samuti turupositsiooni parandamine konkurentide suhtes. Riigikontrolli poolt esitatud nõude täitmine võib kaasa tuua realselt sponsorite arvu vähenemise, millega omakorda kaasneb Rahvuskooperi tulubaasi kahanemine. Rahvuskooper on seisukohal, et koostöö sponsorite ja partneritega on Rahvuskooperile kasulik ja põhikirjaliste eesmärkide täitmise suhtes väga oluline.

Rahvuskooper arvestab Riigikontrolli seisukohtadega ja kajastab võimaluse korral koostöölepingu alusel osutatavaid ja saadavaid teenuseid nende õiglasel väärtuses. Rahvuskooper jälgib barterlepingute sõlmimisel, et oleks fikseeritud barterarvete vahetamine.

2. Tegevuskulud

Riigikontrolli arvamusel, et teatris ei koostata uuslavastuste kohta sellist eelarvet, kus oleksid kajastatud kõik kulud, seda koos lavastuses osalevate koosseisuliste artistide, lavastust ja etendust teenindava personali palga-, maksu- ning üldhalduskuludega. Samuti ei arvestata hilisemaid perioodikulusi lavastuse käigus hoidmiseks. Nii toimides ei ole aga võimalik efektiivselt korraldada rahvuskooperi finantsjuhtimist ning hiljem analüüsida tegelikult tehtud kulude vastavust kavandatule. Kuna palgakulu ja teatrimaja majanduskulude arvestust ei peeta kuluobjektide (lavastuste) kaupa, ei anna teatri kuluarvestus lavastuste kaupa informatsiooni nende tegeliku maksumuse kohta.

Rahvuskooper on seisukohal, et selliste eelarvete koostamist uuslavastuse planeerimise faasis ei ole võimalik teha piisava täpsusega tulenevalt teatritöö omapärast, mis teeb selliste eelarvete koostamise liiga töömahukaks võrreldes tulemusega. Rahvuskooperi finantsjuhtimise hindamiseks on piisavalt vahendeid ning alati tuleb arvestada ka töö mõistlikkust erinevate kulude-tulude arvestamisel. Teatris ei ole rakendatud majanduskulude arvestust kuluobjektide lõikes. Sellise arvestuse sisseseadmine eeldab täiendavate töötajate tööle palkamist, milleks hetkel teatril ei ole piisavaid rahalisi vahendeid.

Tulenevalt Rahvuskooperi loominguajast kontseptsioonist ja Rahvuskooperi seaduses määratud eesmärkide täitmisest, teostatakse Rahvuskooperis ka projekte, mis kõik ei ole majanduslikult tasuvad. Näiteks eesti algupärandite lavastamine ja etendamine, mille puhul reeglina piletitulu ei kata lavastuskulusid, rääkimata siis veel tööjõukuludest. Rahvuskooper nõustub seisukohaga, et kuluarvestuse süsteemi tuleb täiustada ja Rahvuskooperi töötajate finantsalast kompetentsust tõsta.

Auditeerimisel selgus, et tegevuskulude arvestuse korraldamisel ei olnud mitmel juhul järgitud raamatupidamise seaduse, raamatupidamise hea tava, riigi raamatupidamise üldeeskirja ja rahvusooperi enda raamatupidamise sise-eeskirjaga kehtestatud nõudeid.

Lavastuste kulude arvestamisel ei olnud võetud aluseks raamatupidamise seaduses ettenähtud tulude ja kulude vastavuse printsiipi

Rahvusooperi audiitori seisukoht antud küsimustes on järgmine:

Rahvusooper "Estonia" järgib etenduste kulude kajastamisel tulude-kulude vastavuse printsiipi. Kui bilansipäeva seisuga ei ole konkreetse lavastuse osas esietendust toimunud, kajastatakse antud etendusega seotud väljaminekud lõpetamata toodanguna bilansi aktivas. Erandiks on etendused, mille osas on sõlmitud sponsor-, koostöö- või reklaamlepinguid selliselt, et leping on seotud konkreetsete etenduste toetamisega ja vaid kokkulepitud hooaegadega. Mis tähendab, et sponsor toetab nii etenduse väljatoomist (etenduse ettevalmistusega seotud tegevusi), kui ka etendust kindlal hooajal.

Seisuga 31.12.2005 oli "Gurmaanid 2" selline etendus, mille ettevalmistust alustati 100. hooaja alguses st majandusaastal 2005.a. ning esietendus oli hooaja teisel poolel st majandusaastal 2006.a. Kuna sponsorid toetavad etenduste väljatöötamist ja esitamist hooajapõhiselt, siis on siiani käsitletud saadud toetusi ühtlaselt kogu hooajale (proportsionaalselt). Mis tähendab, et 100. hooajaks sõlmitud leping, kohaselt kajastati tulu tuli osaliselt 2005. aastal. Ehk sel juhul käsitletaksegi toetust etenduse väljatöötamise toena. (Konkreetsel juhtumil oli tegu AS Toyota Baltic koostöölepinguga ja AS Eesti Ühispank reklaamlepinguga. Nende kahe lepingu 2006 aruandeaastaga seotud tulu kokku oli 280 tuhat krooni. Nimetatud lepingutes on loetletud mitmeid etendusid. Konkreetse etenduse seostamine teatud tulusummaga on juhtkonna hinnang). Kuna kulused kajastatakse samas perioodis, kui nendega seotud tulused - st sellel hetkel kui, leiab sisuliselt aset majandustehingu mõju Rahvusooper "Estonia" netovarale, mistõttu kajastati ka seisuga 2005.a. etenduse "Gurmaanid 2" ettevalmistuseks tehtud kulud.

Rahvusooper "Estonia" on järginud etenduste kulude kajastamisel konservatiivsuse printsiipi. Raamatupidamise aastaaruande koostamisel on võtnud Rahvusooper "Estonia" juhtkond arvesse kõiki võimalikke asjaolusid bilansipäeva seisuga, mis võivad mõjutada kajastatud lavastuste ettevalmistuskulude (soetatud materjale lavastuse jaoks) bilansilist väärtust.

Juhul kui on esinenud olukord, kus esietendust tuli edasi lükata isegi ülejäärmisesse kalendriaastasse põhjustel, mis kulude tegemise hetkel olid ettenägematud pidi juhtkond andma hinnangu kas antud kulutused osalevad majandusliku kasu tekitamisel aruandeperioodil või ei osale üldse majandusliku kasu tekitamisel. Antud juhul hindas juhtkond et, lavastuse ettevalmistuse kulud kajastatakse kuluna nende tekkimise perioodil, kuna nad ei osale üldse majandusliku kasu tekitamisel järgmisel perioodil. Antud juhul oli tegemist "Don Quijote" etendusega, mille esialgse variandi väljatöötamiseks oli tehtud väljaminekuid aastas 2005, kuid esietendus lükkus edasi isegi aastas 2007.

Rahvusooperi seisukoht on, et teatritööd planeeritakse hooaegade kaupa, mis ei ühti majandusaastaga. Rahvusooperi hooaeg algab 01. augustil ja lõpeb 31. juulil. Enamus sponsorlepinguid tehakse mingi kindla etenduse kohta, mille väljaandmist sponsor toetab. Etenduse ettevalmistamise periood võib olla pikem kui aasta ja samuti võib ette tulla olukordi, kus etenduse väljatulemine võib lükkuda erinevatest põhjustest tulenevalt edasi ja etenduse ettevalmistusperiood pikeneda veelgi. Seetõttu kasutab Rahvusooper tulude kulude vastavusse viimisel järgmist printsiipi: järgmisesse aastas lähevad üle kõik materiaalsed kulud, mida tehakse uuslavastuse jaoks, kuid mis tuleb välja alles järgmisel aastal. Kõik muud kulud kantakse jooksva aasta kulusse, kuna midu jäävad kuludega katmata suured sponsorlepingute summad, mida periodiseeritakse hooaegade kaupa.

Mitmetele teatri koosseisulistele töötajatele maksti lisaks põhipalgale tasusid lisatöö eest kui füüsilisest isikust ettevõtjatele. Võlaõiguslike lepingute alusel tasustatud tööd olid põhiosas analoogsed nende töödega, mida töötajad täitsid nendega sõlmitud töölepingute alusel. Lisatööd tehti tööandja juhtimise ja kontrolli all.

Võlaõiguslike lepingute sõlmimine leiab aset ainult juhtudel, kui antud tööülesanne ei ole otseselt seotud töötaja töölepingus fikseeritud kohustustega. Antud juhtudel on tegemist lisatöödega, mida ei ole tööplaanis fikseeritud ja Rahvusoperil on õigus seda töötajalt nõuda vaid vastava kokkuleppe olemasolul. Just töötajad on huvitatud väljaspool tööaega tehtud töid tegema füüsilisest isikust ettevõtjana ja mitte kajastama seda kui töötaja poolt tehtud lisatööd, mis makstakse välja lisatasuna.

Rahvusoper saab aru Riigikontrolli poolt esitatud kartustest töötajate võimalikust vastutusest tööandjale kahju tekitamise eest, kuid võib oma praktikast lähtudes kinnitada, et siiani ei ole teada ühtegi juhtu, kus selline võimalus oleks realiseerunud ja selle tulemusena Rahvusoperile reaalselt kahju tekitatud.

Mitmetele FIEdele ja äriühingutele maksti nende poolt esitatud arvete alusel, ilma et nendega oleks eelnevalt kirjalik leping sõlmitud.

Rahvusoper nõustub Riigikontrolli seisukohaga. Oleme seisukohal, et ka Rahvusoperile kehtib võlaõiguses kehtiv lepinguvabaduse põhimõte. Kui lepingpartner on Rahvusoperile teada ja ei esine ühtegi teadaolevat põhjust partnerit mitte usaldada, on teatud tingimustes õigus sõlmida kirjalikku leppe asemel ka suuline kokkulepe. Suulisele kokkuleppele järgneb alati kirjalik arve, mis kuulub maksmisele vaid siis kui arve saaja seda aktsepteerib. Seega on välistatud olukord, et suuliste kokkulepete tulemusel Rahvusoperile majanduslikult kahju tekitatakse. Samas ei ole Rahvusoperil esinenud probleeme pikaajaliste koostööpartnerite ja hankijatega.

Rahvusoper arvestab Riigikontrolli poolt tehtud ettepanekuid, täiustab kuluarvestuse süsteeme ning jälgib edaspidi rangemalt kehtivate eeskirjade ja õigusaktide täitmist.

3. Varad

Varade arvestus

Auditeerimise käigus tuvastati, et Suur-Sõjamäe 44 kinnistul asuvad lisaks laohoonetele veel kaks rajatist (tuletõrjevõhoidla ja puurkaev) ja üüriku kasutusse antud hooned, mida ei ole rahvusoperi raamatupidamises põhivarana kajastatud (vt ka „Vara kasutusse andmine”). Arvele võtmata hooned ja rajatised on põhiosas renoveeritud ja kasutusel. Riigikontroll leiab, et nimetatud hooned tuleb arvele võtta rahvusoperi kinnisvarainvesteeringuna (kuna rahvusoper need on antud üürile) ja rajatised rahvusoperi põhivarana.

Rahvusoper nõustub Riigikontrolli märkusega, võtab selle arvesse ning teeb vajalikud toimingud põhivarade kajastamisel esinenud puuduste kõrvaldamiseks.

Auditeerimise käigus ilmnas, et 2005. a aastainventuuride väljatrikid on tehtud 2006. aasta I kvartalis, samas oli neil nimestikel märgitud, et inventuurid on tehtud 31.12.2005. a seisuga. Inventeerimise nimestikud olid allkirjastanud materiaalselt vastutav isik ja inventeerimiskomisjon, kuid märkimata olid inventeerimise tulemusena saadud tegelikud andmed.

Samuti puudusid märked varade seisukorra või kasutuskõlbmatuse kohta. Seetõttu puudub Riigikontrollil kindlus, et 2005. a aastainventuurid tegelikult ka korraldati. Pearaamatupidaja põhjendas inventuuride väljatrükkide tegemise erinevaid kuupäevi varade suure nomenklatuuriga, millest tulenes ka inventuuride korraldamise pikk periood.

Rahvusoper arvestab Riigikontrolli seisukohti edaspidiste inventuuride teostamisel. Samas kinnitame, et kõik ettenähtud inventuurid ja muud toimingud Rahvusoperis korraliselt toimivad ja arvestust varade üle peetakse pidevalt.

Varade kasutusse andmine

Rahvusoperi peadirektor sõlmis 21.09.2000. a lepingu Valga Lejo OÜga Suur-Sõjamäe 44 asuva kinnistu 4531 m² suuruse osa üürile andmiseks tähtajaga 30 aastat ning tasuga 3000 krooni kuus.

Rahvusoperi peadirektor sõlmis lepingu Rahvusoperi Nõukogu otsuse kohaselt peale avaliku enampakkumise konkursi korraldamist. Leping sõlmimisel arvestati nende majanduslike tingimustega, mis eksisteerisid 2000. aastal.

Parimaks pakkujaks tunnistati OÜ Valga Leijo, sest teisi pakkujaid ei olnud.

Nõustume Riigikontrolli seisukohaga, et Rahvusoper ei ole suhetes üürnikuga olnud piisavalt järjekindel, kuid kinnitame, et üürniku tegemisi on pidevalt jälgitud.

Rahvusoperi Nõukogu on juba arutanud ja võtnud päevakorda Suur-Sõjamäe 44 kinnistuga seonduvad küsimused, et leida parimat võimalikku lahendust tekkinud olukorras.

Rahvusoper arvestab Riigikontrolli ettepanekutega ja jälgib rangemalt, et kõik dokumendid oleks õigeaegselt vormistatud. Suur-Sõjamäe 44 asuval kinnistul paiknevad rajatised võetakse raamatupidamises nõuetekohaselt arvele.

4. Riigihanked

Aastatel 2002–2006 on riigihangete seadust mitmel korral muudetud ja täiendatud, kuid rahvusoper ei ole oma korda muutnud ega viinud vastavusse kehtiva seadusega

Rahvusoper täiendab teatris riigihangete läbiviimiseks kehtestatud korda. Samas kinnitame, et Rahvusoperis on alati jälgitud seaduse muudatusi ja teostatud toiminguid kehtivatest seadustest lähtudes. Peame oluliseks siinkohal märkida, et auditeeritud perioodil korraldas Rahvusoper 50 erinevat hankemenetlust.

Auditeerimisel selgus, et riigihangete korraldamisel ei olnud mitmel juhul järgitud riigihangete seadust.

Ühel juhul sõlmiti hankeleping pakkumise kutse dokumentides näidatust erinevatel tingimustel.

Rahvusoperi publikuruumide renoveerimise riigihanke läbiviimise, projekti ekspertiisi ja tehnilise järelevalve tellis Rahvusoper kogunud erialafirmalt AS Telora-E. Riigihankedokumentatsiooni, sealhulgas lepinguprojekti ja selle lisad valmistas ette ja esitas Rahvusoperile AS Telora-E diplomeeritud ehitusinsener Alar Lepp, ehituse järelevalvet teostas diplomeeritud ehitusinsener Toomas Viik.

Aruandes välja toodud riigihangete seaduse rikkumisena on Riigikontroll silmas pidanud lepingu lisa 8 AS Koger ja Partner sõlmitud lepingu juures. Rahvusoooper on seisukohal, et tegemist on inimliku eksitusega mitte riigihangete seaduse rikkumisega. Ekslikult on Rahvusoooperi haldusdirektor vormistanud lepingu lisaks nr 8 AS Koger & Partneritele saadetud kirja. Kiri saadeti välja päev enne lepingu sõlmimist ja seal oli loetletud tööd, mida Rahvusoooperi volitatud esindaja haldusdirektor Toivo Erilt palus lepingu sõlmimisel mitte alustada. Tööde mahud ja koosseis muutusid pidevalt, kuna paralleelselt riigihanke avatud pakkumismenetlusega ja hiljem ka ehitustööde käigus, toimus pidevalt projektide täpsustamine ja seni varjatud konstruktsioonide avamine. Projektide täpsustamine, mis toimus riigihanke ajal, tõi kaasa küll mitmeid muudatusi ja täpsustusi töödeiseloomus aga mitte riigihanke ega hankelepingu tingimuste muutumise. Riigihanke teostamise ja renoveerimistööde tähtaega ei saanud kuidagi muuta ega edasi lükata.

Ekslikult koostatud dokument oli tehtud Rahvusoooperi haldusdirektori poolt eesmärgiga takistada pärast töövõtulepingu jõustumist mittevajalike, aga projektis ja riigihanke mahtudes sisalduvate tööde alustamist ja teostamist. Töövõtja vastutava isiku allkiri antud lisal kinnitab, et AS Koger ja Partner esindaja on Rahvusoooperi soovist aru saanud ja selle fakti võtnud teadmiseks ning täitmiseks.

Vastupidiselt Riigikontrolli aruandes esitatule, arvutas ärajäävate tööde mahud välja Töövõtja ja esitas need seejärel Rahvusoooperile hinnapakumisenä. Pakkumisi kontrollisid Toomas Viik ja Toivo Erilt, samuti teatri erialaspetsialistid. Teostamata tööde mahud tasaarvestati ettenägematute töödega, mis renoveerimistööde käigus juurde tulid. Kõik ärajäänud ja juurdetulnud tööd on dokumentaalselt kajastatud

Riigihanke tulemusel parima pakkumise teinud AS-iga Koger ja Partnerid sõlmiti hankeleping vastavalt pakkumises esitatud tingimustele. Antud lisaga ei võetud Rahvusoooperile täiendavaid kohustusi, vaid informeeriti muudatustest, mis leiavad aset tööde alustamisel.

Rahvusoooper nõustub seisukohaga, et antud projekti muudatustest tulenevate tööde loetelu oleks tulnud vormistada Rahvusoooperi ametliku kirja, mitte Leping Lisana. Kuid rõhutame veelkord, et tegemist oli inimliku eksitusega, mis tehti pingelises olukorras kiirustamise tulemusena.

Siinkohal peame oluliseks välja tuua tunnustatud konsultatsioonifirma OÜ BK Konsultandid peakonsultandi Arvo Jaama arvamus (17.11.06.), et Rahvusoooperi publikuruumide netopinnale tehtud kulutused Rahvusoooperi II etapi renoveerimise käigus – 11 569.- krooni publikuruumide netopinna 1 m² kohta, on väga hea tulemus, mis saavutati pingelises ehitusfaasis ühise meeskonnana tegutsemise tulemusena.

Ühel juhul selgus, et hange oli jaotatud osadeks, et vältida riigihanke pakkumismenetluse korraldamist.

Riigikontrolli tähelepanekuga antud pakkumismenetluse osadeks jaotamise osas Rahvusoooper ei nõustu. Riigihankeseaduse § 2 lg 4 kohaselt on nii projekteerimine, ehitusgeoloogilised, ehitusgeodeetilised tööd, ekspertiisid kui ka omanikujärelevalve käsitletavad teenusena. Nimetatud töid, välja arvatud projekteerimine, ei ole võimalik teha automaatselt ühe ehitustöö hanke raames. Riigihankeseadus ei nõua otseselt, et projekteerimine oleks kindlasti ehitustöö hankeosa ja kajastuks sõlmitavas ehitustööde lepingus.

Kaupade või teenuste ostmiseks ei olnud peetud läbirääkimisi vähemalt kolme pakkujaga juhtudel, kui nende kaupade või teenuste maksumused jäid alla riigihangete maksumuse piirmäära ning pakkujaid oli palju.

Rahvusoooper võtab Riigikontrolli arvamuse teadmiseks. Rahvusoooper on alati püüdnud võtta pakkumisi vähemalt kolmelt pakkujalt. Antud juhtudel võis olla tegemist juhtudega, kus pakkumisi küsiti, aga pakkujad pakkumisi ei esitanud või isegi antud küsimustes Rahvusoooperiga ei kontakteerunud.

Rahvusoooper uuendab ja täiustab riigihangete läbiviimise korda ning tugevdab kontrolli riigihangete seaduse täpse täitmise osas.

5. Majandusarvestuse korraldus

Valuutatehingute kajastamine

Rahvusoooper nõustub Riigikontrolli tähelepanekuga ja on käesoleval momendil rakendanud valuutatehingute kajastamisel Riigikontrolli ettepanekuid.

Kulude periodiseerimine

Rahvusoooperi audiitori seisukoht antud küsimuses on järgmine:
AS Koger & Partnerid kommunaalkulude eest tehtud tuluarve kajastamisel ei ole lähtunud tuludekulude vastavuse printsiibist, kuna tuluga seotud kulud olid osaliselt kajastatud eelnevas aruandeperioodis. 2006 majandusaasta aruande koostamisel hinnatakse vea olulisust otsustamaks paranduse vajalikkuse üle, kuna vaid olulisi eelmiste perioodide vigu korrigeeritakse tagasiulatuvalt.

Osade autoriõiguste tasude kuludes kajastamisel ei ole lähtunud tulude-kulude vastavuse printsiibist, kuna eelneva aruandeperioodiga seotud tasud on kajastatud järgmise perioodi kuluna. Peale igat bilansipäeva, kuni esimese käibemaksu deklaratsiooni esitamiseni, teeb Rahvusoooper "Estonia" raamatupidamine kõik nendest oleneva, et kõik aruandeperioodi kulud saaksid õiges perioodis kajastatud. Samas näitab praktika, et igal aastal saabub kuluarveid autoritasude eest ka peale järgmise aruandeperioodi jaanuari 20-ndat kuupäeva. Seetõttu otsustati edaspidi kasutada selliste kulude puhul bilansipäeva seisuga hinnangulise kulu ja kohustuse kajastamist, lähtudes ajaloolisest praktikast ning vastav täpsustus sisse viia Rahvusoooper "Estonia" raamatupidamise sise-eeskirja.

Rahvusoooper nõustub Riigikontrolli kontrollaruandes esitatud seisukohtadega, et mõningatel juhtudel on arved kajastatud vales perioodis. Selle põhjuseks on asjaolu, et arved ei ole õigeaegselt raamatupidamisse jõudnud. Püüame viia neid juhtumeid miinimumini.

Põhivara arvestus ja märgistamine

Rahvusoooper nõustub Riigikontrolli tähelepanekutega ja kinnitame, et juba praegu on eesmärgiks võetud põhivarade märgistamise täiustamine

Puudusi tehti kindlaks ka õppelaenu tagasimaksmisel ning kustutamisel

Rahvusoooper on puudused likvideerunud ja võtnud kasutusele meetmed kustutatud õppelaenu sissenõudmiseks süüdlastelt.

Isikliku sõiduauto kasutamise kompensatsioon

Isikliku sõiduauto kasutamise kompensatsiooni osas viis raamatupidamine kompenseerimise vastavusse praegusel ajal kehtiva õigusaktiga s.o. Vabariigi Valitsuse 14.juuli 2006.a. määrusega nr.164. Alles ei olnud hoitud neid tehnilisi passe, mille alusel maksti kompensatsiooni eelmise määruse järgi, kuna tehnilised passid ei ole raamatupidamise seaduse järgi algdokumendid, mida peaks säilitama. Riigikontrolli poolt välja toodud kolme juhtumi puhul on tegemist sõiduautode vahetamisega ja seetõttu on tehnilised passid välja antud hilisema kuupäevaga. Kõigi nende kolme juhtumi puhul oli ka eelnevalt õiguslik alus isikliku sõiduauto kompensatsiooni maksmiseks. Vajadusel on võimalik seda tõestada Riikliku Autoregistri väljavõtetega.

Materjalide ost ja kuludesse kandmine

Rahvusoperis „Estonia” peetakse laoarvestust lavastusmaterjalide osas. Remondiks mõeldud materjalid lähevad kohe otse kuluks.

Rahvusoper teeb selles osas raamatupidamise siseeeskirja täpsustuse.

Müügiarvete numereerimine

Rahvusoper on antud puudused likvideerinud ja võtnud kasutusele meetmed, et taolisi olukordi edaspidiselt ei tekiks.

Hinnakirjadest kinnipidamine

Rahvusoper täiendab ja muudab peadirektori poolt väljaantud käskkirju, mis puudutavad hinnakirjasid ja nende kohaldamist.

Algatada Rahvusoperi Teeninduse OÜ lõpetamine ja likvideerimine äriseadustikus ettenähtud korras

Rahvusoper nõustub Riigikontrolli ettepanekuga ja teeb lähiajal vajalikud toimingud äriühingu likvideerimise algatamiseks.

Rahvusoper arvestab Riigikontrolli poolt tehtud tähelepanekutega ja pöörab suuremat tähelepanu majandusarvestuse korralduse parandamisele ja täiustamisele. Samuti tugevdatakse kontrolli kehtivate eeskirjade ja õigusaktide täpsele täitmisele. Tuginedes Rahvusoperi Nõukogu otsusele alustatakse Rahvusoperi Teeninduse OÜ likvideerimist.

Lõpetuseks

Riigikontrolli poolt teostatud töö aitab oluliselt kaasa viimaks läbi põhjalikku analüüsi töö korraldamise ning edaspidise planeerimise osas eeskätt raamatupidamiseteenistuses ja dokumendihaldusteenistuses. Kindlustustunnet jätkamiseks lisab asjaolu, et Rahvusooperi majandustegevuse kajastamises ei esinenud olulisi vigu, samuti puudusid probleemid Rahvusooperi kinnitatud eelarvete täitmisel ning kinnitust leidis asjaolu, et kulutusi muudel kui seaduses ettenähtud eesmärkide täitmiseks Rahvusoooperis tehtud ei ole. Märkusi ei olnud ka raamatupidamises arvel olevate varade eksisteerimise osas ja selles, kas antud varad on Rahvusooperi põhitegevuseks ja eesmärkide saavutamiseks vajalikud.

Riigikontroll on teinud ettepanekuid sisekontrollisüsteemi parandamiseks, mida Rahvusoooper kindlasti arvestab oma majandustegevuse korralduse parandamisel. Riigikontrolli kontrollaktis puudutatud probleemide osas arvestab Rahvusoooper Riigikontrolli seisukohti ja rakendab meetmeid Riigikontrolli poolt toodud teemadel alljärgnevates valdkondades;

- Uute sponsor, koostöö ja barterlepingute sõlmimisel;
- Kuluarvestuse süsteemide täiustamisel ja Rahvusooperi töötajate finantsalase kompetentsust tõstmisel;
- FIEdele ja ka äriühingutele tasumisel;
- Rahvusooperi varade inventuuride teostamisel;
- Suur-Sõjamäe 44 kinnistul asuvate rajatiste kajastamisel;
- Rahvusooperi Suur-Sõjamäe 44 kinnistu üürnikuga seonduvate küsimuste lahendamisel;
- Riigihangete läbiviimisega seonduva korra täiustamisel;
- Rahvusooperi Teeninduse OÜ likvideerimisest seonduvalt Rahvusooperi Nõukogu otsusest;

Rahvusoooper tänab Riigikontrolli ja isiklikult pr Sale Ajalikku, pr Merike Starovoitovat ja hr Raivo Hurti auditi läbiviimisel tehtud asjalike ettepanekute ja soovitude eest.